

Міністерство освіти і науки України
ДЗ „Луганський національний університет
імені Тараса Шевченка”

Ларіонова Н.Б.

СОЦІАЛЬНА ПОЛІТИКА В УКРАЇНІ

МАТЕРІАЛИ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ
СПЕЦІАЛЬНОСТІ
«СОЦІАЛЬНА РОБОТА»

Навчально-методичний посібник

Старобільськ
ДЗ „Луганський національний університет
імені Тараса Шевченка”
2015

УДК 304.4(477)

ББК 65.291.66

Л 25

Рецензенти

1. **Зеленов Є. А.** – доктор педагогічних наук, професор кафедри педагогіки Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля.
2. **Харченко С. Я.** – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри соціальної педагогіки Луганського національного університету імені Тараса Шевченка.
3. **Мезеря І. В.** – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки та психології Луганського інституту післядипломної педагогічної освіти.

Ларіонова Н. Б. Соціальна політика в Україні :
Матеріали для самостійної роботи студентів спеціальності
«Соціальна робота» [навчально-методичний посібник] /
Н. Б. Ларіонова; Держ. закл. „Луган. нац. ун-т імені Тараса
Шевченка”. – Луганськ : Вид-во ДЗ „ЛНУ імені Тараса
Шевченка”, 2015. – 63 с.

У запропонованому посібнику представлено програму дисципліни
„Соціальна політика в Україні” для спеціальності „Соціальна робота” освітньо-
кваліфікаційного рівня „Бакалавр” і комплекс завдань пошукового, творчого,
евристичного характеру для самостійної роботи студентів над змістом курсу.
Комплекс включає блоки, спрямовані на: поглиблене опанування лекційним
матеріалом, підготовку до семінарських занять, підготовку до контрольного
модульного оцінювання.

Для викладачів вищих навчальних закладів і студентів спеціальності
„Соціальна робота”.

*Рекомендовано Вченою радою
Луганського національного університету імені Тараса Шевченка
(протокол № 7 від 27.03. 2015року)*

УДК 304.4(477)

ББК 65.291.66

Л 25

© Н. Б. Ларіонова, 2015
© ДЗ „ЛНУ імені Тараса Шевченка”, 2015

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА	с. 4
РОЗДІЛ I. ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ «СОЦІАЛЬНА ПОЛІТИКА В УКРАЇНІ»	с. 6
1.1. Мета, завдання і мотивація навчальної діяльності студентів	с. 6
1.2. Навчальна програма дисципліни «Соціальна політика в Україні»	с. 10
1.3. Критерії оцінювання виконання завдань аналітичного, пошукового, евристичного характеру	с. 20
1.4. Рекомендована література до курсу	с. 23
РОЗДІЛ II. КОМПЛЕКС ЗАВДАНЬ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ З ДИСЦИПЛІНИ «СОЦІАЛЬНА ПОЛІТИКА В УКРАЇНІ»	с. 28
2.1. Завдання для поглибленого опанування лекційним матеріалом	с. 28
2.2. Завдання для підготовки до семінарських занять	с. 41
2.3. Завдання для підготовки до контрольного модульного оцінювання	с. 52
ЛІТЕРАТУРА	с. 59

ПЕРЕДМОВА

На сучасному етапі розвитку нашої держави важливого значення набуває соціальна політика, оскільки для сьогодення, яке характеризується перетворенням суспільних відносин, пошуком векторів політичного і економічного розвитку, важливим є подолання таких кризових явищ як спад виробництва, безробіття, бідність тощо. За таких умов національна соціальна політика не повинна обмежуватися соціальним захистом вразливих верств населення, а сприяти створенню відповідних умов для розвитку активної економічної діяльності населення нашої країни, а в перспективі стати ефективним механізмом розвитку соціальних та суспільних відносин, створення умов для реалізації соціального потенціалу людини.

Сьогодні в усьому світі соціальна робота розглядається як інструмент соціальної політики. Не викликає сумніву співпадіння соціальної політики і соціальної роботи за такими сутнісними характеристиками як: гуманістична сутність; проблемне поле (спрямованість); феноменальна значущість.

Відповідно соціальний працівник виступає суб'єктом соціально-політичних відносин і як представник держави або громадської організації, і як особистість. Це вимагає від студентів, які опановують спеціальність «Соціальна робота», готовності усвідомлено і відповідально реалізовувати державну соціальну політику на різних рівнях суспільства після закінчення вищого навчального закладу.

Враховуючи актуальність проблеми та необхідність засвоєння студентами сутності і засад соціальної політики держави, формування їх як суб'єктів соціальної політики розроблено навчальну програму і матеріали для вивчення дисципліни «Соціальна політика в Україні».

Борг і відповідальність перед суспільством і державою вимагають від соціального працівника, в першу

чергу, використання всіх його професійних знань і навичок, особистісних якостей в інтересах суспільства і держави, тобто активної участі в розробці й реалізації соціальної політики на всіх рівнях.

Така постановка питання відповідає розумінню змісту вищої освіти як обумовленої цілями та потребами суспільства системи знань, умінь і навичок, професійних, світоглядних і громадянських якостей, що має бути сформована в процесі навчання з урахуванням перспектив розвитку суспільства, науки, техніки, технологій, культури та мистецтва, що закріплено в Законі України „Про вищу освіту” .

Тому головна мета вивчення дисципліни „Соціальна політика в Україні” для майбутніх соціальних працівників – не тільки засвоєння студентами сутнісних характеристик соціальної політики та її засад, а також формування комплексу знань, умінь і навичок, необхідних для виконання конкретної роботи, пов’язаної з основними напрямками соціальної політики на макро- та мікрорівні, забезпеченням соціального захисту громади, соціальної групи, сім’ї, людини.

Методологічною основою реалізації заданої мети є особистісно-орієнтований і синергетичний підходи. На засадах особистісного підходу студента-майбутнього соціального працівника слід розглядати як суб’єкта педагогічної взаємодії, чия суб’єктність як фахівця найбільш оптимально формується в діяльності

Синергетичний підхід дозволяє визначити проблему управління навчальною діяльністю студентів як організацію таких зовнішніх впливів, що оптимізують внутрішні процеси саморозвитку особистості, актуалізують і активізують її внутрішній потенціал, логічно впорядковують набуті в процесі діяльності особистісні і професійні якості в систему.

У зв’язку із цим особливо важливим у вивченні курсу є організація самостійної роботи студентів, забезпечення їхньої суб’єктної особистісної і діяльнісної

позиції. Самостійна робота студентів має велику кількість складових:

опанування лекційним матеріалом і (або) робота з науковою і навчально-методичною літературою за вказівкою викладача;

підготовку до семінарських занять, яка включає складання плану і тез відповіді на теоретичні питання плану заняття і виконання практичних завдань з подальшим публічним захистом;

підготовку до контрольного модульного оцінювання.

Необхідність перетворення студента з об'єкта педагогічних впливів у суб'єкт передбачає відмову від завдань репродуктивного характеру і перенесення акценту на пошукову і евристичну діяльність майбутніх соціальних працівників, що сприятиме формуванню у студентів комплексу професійних умінь: аналітичних, діагностичних, дидактичних, організаційних, проектувальних, комунікативних.

Глибоке занурення у навчальний матеріал, усвідомлена його переробка у процесі виконання таких завдань створює умови для формування мотиваційно-ціннісної сфери майбутніх соціальних працівників.

За рахунок завдань пошукового і евристичного характеру забезпечується практико-орієнтований характер навчальної діяльності студентів. З урахуванням тенденції до актуалізації регіонального і місцевого аспектів соціальної політики особливо цінним є включення завдань, спрямованих на вивчення і аналіз цього суспільного феномену на рівні конкретної області, міста.

Пошуковий і евристичний характер запропонованих завдань буде сприяти більш якісному засвоєнню студентами дисципліни «Соціальна політика в Україні» і формуванню їх як суб'єктів соціально-політичних відносин і соціальної політики.

Матеріали посібника можуть бути використані в організації навчання студентів спеціальності «Соціальна робота» освітньо-кваліфікаційного рівня «Бакалавр».

РОЗДІЛ I. ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ «СОЦІАЛЬНА ПОЛІТИКА В УКРАЇНІ»

1.1. Мета, завдання і мотивація навчальної діяльності студентів

Головна мета дисципліни – засвоєння сутнісних характеристик соціальної політики як суспільного феномену і соціальної технології та її засад в Україні, формування комплексу знань, умінь і навичок, необхідних для виконання конкретної роботи, пов'язаної з основними напрямками соціальної політики на макро- та мікрорівні, забезпеченням соціального захисту громади, соціальної групи, сім'ї, людини.

Навчальні завдання курсу:

- Засвоєння теоретико-методологічних засад соціальної політики
- Засвоєння основних світових тенденцій розвитку соціально-політичних відносин і соціальної політики на сучасному етапі
- Засвоєння організаційно-правових засад соціальної політики України;
- Засвоєння пріоритетних напрямів соціальних реформ в Україні;
- Вивчення актуальних проблем соціальної сфери та механізмів функціонування інституцій, які займаються розробкою та впровадженням соціальної політики в Україні;
- Засвоєння основ управління соціальними процесами.

Розвивальні завдання курсу:

- Розкриття практичних аспектів участі соціального працівника в розробці й реалізації соціальної політики

- Розвиток умінь давати об'єктивну характеристику соціальним проблемам та пропонувати шляхи їх вирішення
- Формування навичок пошуку інформації, що стосується діючих соціальних програм чи проєктів соціальної сфери держави й інших суб'єктів соціальної політики
- Формування умінь формувати й обґрунтовувати власну думку щодо проблем соціальної політики України
- Формування умінь соціального прогнозування, соціального проєктування, соціального планування.

Виховні завдання курсу:

- Усвідомлення актуальності соціальної політики та її феноменальної значущості
- Розвиток професійної готовності щодо власної участі в розробці й реалізації соціальної політики
- Усвідомлення гуманістичної сутності такого феномену як соціальна політика
- Формування індивідуальної позиції як учасника розробки й реалізації соціальної політики

Мотивація навчальної діяльності студентів

Діяльність соціального працівника у всіх її видах і складових частинах має соціальну спрямованість і тягне соціальні наслідки, у зв'язку з чим постає питання про обов'язок і відповідальність фахівця перед суспільством і державою за свою діяльність. Розглядаючи це питання в цілому, слід зазначити, що саме виконання соціальним працівником його професійних обов'язків, досягнення поставлених цілей збігається з інтересами суспільства.

Декларуючи в Конституції України благо людини як свою головну мету і завдання, держава добивається досягнення цієї мети різними засобами. Одним з найбільш ефективних засобів досягнення умов, що забезпечують гідне життя і вільний розвиток людини, є формування

соціальної політики.

Борг і відповідальність перед суспільством і державою вимагають від соціального працівника, в першу чергу, використання всіх його професійних знань і навичок, таланту і душевних якостей в інтересах суспільства і держави, – тобто активну участь соціального працівника в розробці й реалізації прийнятої державою соціальної політики на всіх рівнях суспільного розвитку.

У зв'язку з такою постановкою питання актуальним для майбутнього соціального працівника є вивчення дисципліни «Соціальна політика в Україні».

Вивчення навчальної дисципліни „Соціальна політика України” організовується на принципах кредитно-модульної системи, яке сприяє твоїй систематичній і динамічній роботі над засвоєнням досить складної теоретичної дисципліни з використанням модульної технології навчання та рейтингового оцінювання якості засвоєння навчального матеріалу.

За навчальним планом спеціальності 6.130102 „Соціальна робота” освітньо-кваліфікаційного рівня «Бакалавр» вивчення курсу "Соціальна політика в Україні" передбачено протягом 7 семестру. Навчальний матеріал розподілений на 2 модулі. В тематичному плані й відповідно в розподілі навчального часу представлено розподіл годин кожного модуля за видами навчальних занять та самостійної роботи студентів. Загальний обсяг дисципліни складає три залікових кредити (108 годин), що об'єднує всі види навчальної діяльності студента: аудиторні заняття, самостійну роботу (у тому числі підготовку до модульного та підсумкового контролю), контрольні заходи (модульний контроль, екзамен).

В умовах дистанційного вивчення дисципліни програма представляє потижневе планування навчальної діяльності студентів.

1.2 Навчальна програма дисципліни «Соціальна політика в Україні»

Дисципліна «Соціальна політика в Україні» вивчається студентами денного і заочного відділень. В умовах розвитку інклюзивного навчання у вищих навчальних закладах і з урахуванням індивідуальної ситуації студента можливе опанування курсом у дистанційному режимі. Тому ми пропонуємо різні види програм дисципліни для студентів спеціальності «Соціальна робота» освітньо-кваліфікаційного рівня «Бакалавр».

Робоча навчальна програма дисципліни «Соціальна політика в Україні» для студентів денної і заочної форми навчання

№	Змістовні модулі та їхня структура	загальна	лекції	семінари / (пр зан.)	самост.
	Змістовий модуль А. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ СОЦІАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ	Д/З	Д/З	Д/З	Д/З

1.1.	Соціальна політика як суспільна теорія й практика	6/6	2/2		4/4
1.2.	Сутнісні характеристики соціальної політики як суспільного феномену	6/6	2/2	2/0	2/4
1.3.	Соціальне партнерство в системі соціальної політики	6/6	2		4/6
1.4.	Соціальна політика як системна соціальна технологія	8/8	4/2		4/6
1.5.	Взаємозв'язок соціальної політики і соціальної роботи	6/4	2		4/4
1.6.	Сутність й основні напрями соціального захисту та соціальної безпеки	6/6		2/2	4/4
	Змістовий модуль Б. СОЦІАЛЬНА ПОЛІТИКА УКРАЇНИ				
2.1.	Особливості і тенденції соціальної політики України на сучасному етапі	6/6	2/2		4/4
2.2.	Пріоритетні завдання і напрями соціальної політики української держави	8/6	4/2		4/4
2.3.	Управління соціальною політикою в Україні	6/6		2/0	4/6
2.4.	Джерела та напрями фінансування соціальної політики	6/6		2/2	4/4

2.5.	Регіональний аспект соціальної політики	6/6	2		4/6
2.6.	Особливості реалізації соціальної політики на ринку праці	6/6	2		4/6
2.7.	Характеристика видів соціального страхування та соціальної допомоги	6/6		2/0	4/6
2.8.	Пенсійна система	6/6		2/2	4/4
2.9	Соціальна молодіжна політика	6/6	2		4/6
2.10	Гендерна політика	4/6			4/6
2.11.	Бідність як одна з ключових соціальних проблем суспільства	6/8		2/2	4/6
2.12.	Технології інформаційного забезпечення соціальної політики	4/4			4/4
	ЗАГАЛЬНА КІЛЬКІСТЬ ГОДИН	108	24/10	14/8	70/90

**Робоча навчальна програма дисципліни «Соціальна політика в Україні»
для дистанційного вивчення курсу**

1. Зміст курсу.

Тиждень 1

Установчий тиждень. Знайомство. Інформація про курс. Методичні рекомендації щодо вивчення курсу.

Тиждень 2

Лекція 1. Тема Соціальна політика як суспільна теорія й практика

Матеріал для самостійного вивчення. Питання й завдання до Теми 1.

Практичне завдання № 1. Сутнісні характеристики соціальної політики як суспільного феномену

Тиждень 3

Лекція 2. Тема Сутнісні характеристики соціальної політики як суспільного феномену

Консультація до практичного завдання № 1.

Матеріал для самостійного вивчення. Питання й завдання до Теми 2.

Тиждень 4

Лекція 3. Тема Соціальне партнерство в системі соціальної політики

Практичне завдання № 2. Тема Сутність й основні напрями соціального захисту та соціальної безпеки

Матеріал для самостійного вивчення. Питання й завдання до Теми 3.

Тиждень 5

Лекція 4. Тема Соціальна політика як системна соціальна технологія

Консультація до практичного завдання №2.

Практичне завдання № 3. Тема. Управління соціальною політикою в Україні

Матеріал для самостійного вивчення. Питання й завдання до Теми 4.

Тиждень 6

Лекція 5. Тема Взаємозв'язок соціальної політики і соціальної роботи

Практичне завдання № 4. Тема. Джерела та напрями фінансування соціальної політики

Матеріал для самостійного вивчення. Питання й завдання до Теми 5.

Консультація до практичного завдання № 3.

Тиждень 7

КМР № 1. *Контрольний модульний тест. Тема 1-5.*

Тиждень 8

Лекція 6. Тема Особливості і тенденції соціальної політики України на сучасному етапі

Практичне завдання № 5. Характеристика видів соціального страхування та соціальної допомоги

*Матеріал для самостійного вивчення. Питання й завдання до Теми 6.
Консультація до практичного завдання № 4.*

Тиждень 9

*Лекція 7. Тема Пріоритетні завдання і напрями соціальної політики української держави
Практичне завдання № 6. Тема Пенсійна система
Матеріал для самостійного вивчення. Питання й завдання до Теми 7.
Консультація до практичного завдання № 5.*

Тиждень 10

*Лекція 8. Тема Регіональний аспект соціальної політики
Практичне завдання № 7. Тема Пенсійна система
Матеріал для самостійного вивчення. Питання й завдання до Теми 8.
Консультація до практичного завдання № 6.*

Тиждень 11

*Лекція 9. Тема Особливості реалізації соціальної політики на ринку праці
Практичне завдання № 8. Тема Гендерна політика
Матеріал для самостійного вивчення. Питання й завдання до Теми 9.
Консультація до практичного завдання № 7.*

Тиждень 12

Лекція 10. Тема Соціальна молодіжна політика в Україні

Практичне завдання № 9. Тема Бідність як одна з ключових соціальних проблем суспільства

Матеріал для самостійного вивчення. Питання й завдання до Теми 10.

Консультація до практичного завдання № 8.

Тиждень 13

Практичне завдання № 10. Тема Технології інформаційного забезпечення соціальної політики

Консультація до практичного завдання № 9.

Тиждень 14

Консультація до практичного завдання № 10.

Тиждень 15

Консультація до модульного творчого контрольного завдання.

Тиждень 16

КМР № 2. *Модульне творче контрольне завдання. Тема 6-10.*

Тиждень 17

Підсумковий тиждень.

2. Потижневий список атестацій курсу

№ тижня	Тип атестації	Термін виконання	Максимальний бал
Тиждень 1			
Тиждень 2	Відповісти на питання самоконтролю до лекції № 1	до кінця 2-го тижня	0
Тиждень 3	Виконати практичне завдання № 1	до кінця 3-го тижня	5
	Відповісти на питання самоконтролю до лекції № 2	до кінця 3-го тижня	0
Тиждень 4	Виконати практичне завдання № 2	до кінця 4-го тижня	5
	Відповісти на питання самоконтролю до лекції № 3	до кінця 4-го тижня	0
Тиждень 5	Виконати практичне завдання № 3	до кінця 5-го тижня	5
	Відповісти на питання самоконтролю	до кінця 5-го тижня	0

	до лекції № 4	тижня	
Тиждень 6	Виконати практичне завдання № 4	до кінця 6-го тижня	5
	Відповісти на питання самоконтролю до лекції № 5	до кінця 6-го тижня	0
Тиждень 7	КМР № 1. Контрольний модульний тест	За розкладом	20
Тиждень 8	Виконати практичне завдання № 5	до кінця 8-го тижня	5
	Відповісти на питання самоконтролю до лекції № 6	до кінця 8-го тижня	0
Тиждень 9	Виконати практичне завдання № 6	до кінця 9-го тижня	5
	Відповісти на питання самоконтролю до лекції № 7	до кінця 9-го тижня	0
Тиждень 10	Виконати практичне завдання № 7	до кінця 10-го тижня	5
	Відповісти на питання самоконтролю до лекції № 8	до кінця 10-го тижня	0
Тиждень 11	Виконати практичне завдання № 8	до кінця 11-го тижня	5

	Відповісти на питання самоконтролю до лекції № 9	до кінця 11-го тижня	0
Тиждень 12	Виконати практичне завдання № 9	до кінця 12-го тижня	5
	Відповісти на питання самоконтролю до лекції № 10	до кінця 12-го тижня	0
Тиждень 13	Виконати практичне завдання № 10	до кінця 13-го тижня	5
	Підготовка до виконання модульного творчого контрольного завдання		0
Тиждень 14	Підготовка до виконання модульного творчого контрольного завдання		0
Тиждень 15	КМР № 2. Модульне творче контрольне завдання	до кінця 16-го тижня	30
Тиждень 16	Екзамен		
Тиждень 17	Підведення підсумків		
УСЬОГО			100 балів

1.3. Критерії оцінювання виконання завдань аналітичного, пошукового, евристичного характеру

Використання в самостійній роботі студентів завдань аналітичного, пошукового, евристичного характеру повинно стимулювати їх активність у навчальній (а після закінчення вищого навчального закладу – у професійній) діяльності. Це є необхідною умовою формування мотивованого, свідомого, компетентного і відповідального суб'єкта соціальної політики.

Оцінювання виконання таких завдань і їх публічного захисту вимагає особливого критеріально-рівневого диференціалу успішності навчальної діяльності студентів. Ми зупинилися на критеріях, які відображають: 1) знання й розуміння ситуації, яка є змістом виконуваного завдання; 2) вміння створювати власний освітній продукт; 3) спроможність до позиціонування й аргументації власного освітнього продукту.

Рівні і показники оцінювання за обраними критеріями представлені у таблицях 1-3.

Таблиця 1

Критерій орієнтації студента в контексті соціально-політичної ситуації (знання й розуміння)

Рівень	Показники
Низький	Студент описує вивчені факти і явища безсистемно, не розкриваючи причинно-наслідкові зв'язки, частково використовує для цього наукову термінологію, переважає емоційна оцінка

Середній	Студент використовує основні компоненти отриманих знань для характеристики фактів і явищ, частково розкриває причинно-наслідкові зв'язки
Високий	Студент здатен на системний аналіз отриманої інформації, повністю розкриває причинно-наслідкові зв'язки, демонструє глибоку теоретичну компетентність у розумінні проблеми, що аналізується

Таблиця 2

Критерій оволодіння формами роботи (уміння)

Рівень	Показники
Низький	Студент здатен виконати роботу за отриманим алгоритмом або усередненим зразком
Середній	Студент здатен запропонувати окремі нестандартні елементи рішення поставленої задачі, розуміє специфіку соціально-політичної ситуації
Високий	Студент усвідомлює зміст поставленої задачі, абсолютно самостійно знаходить шляхи, засоби, ресурси її розв'язання, здатний на

	нестандартні підходи до здійснення поставленої мети
--	---

Таблиця 3

Критерій комунікації в навчальному діалозі й позиціонування

Рівень	Показники
Низький	Студент здатний запропонувати освітній продукт або його частку, приєднатися до чужої позиції або емоційно підтримати її, пасивно вислухує чужі аргументи, не в змозі аргументувати власні пропозиції
Середній	Студент здатен сформулювати власну позицію, усвідомлює чужу аргументацію, критично до неї ставиться, але ускладнюється в аргументації як „за”, так і „проти” (кількість доводів, їх різноманітність і глибина)
Високий	Студент здатний „активно” вислухати опонента, сприяти розвитку і уточненню його позиції, сформулювати власну позицію, глибоко її аргументувати, активно відстоювати і розвивати у ході навчального діалогу

1.4. Рекомендована література до курсу

Основна навчальна література:

1. Волгин Н. А., Гриценко Н. Н., Шарков Ф. И. Социальное государство: Учебник. – М. : Издательско-торговая корпорация «Дашков и К», 2004. – 416 с.
2. Гончарова С. Ю., Отенко І. П. Соціальна політика. – Х.: ХДЕУ, 2003. – 198 с.
3. Гриненко А. М. Соціальна політика: Навч.-метод. посіб. для самост. вивч. дисципліни. – К.: КНЕУ, 2003. – 309 с.
4. Иванова О. Л. Соціальна політика: теоретичні аспекти. – К.: Видавничий дім "КМ Академія", 2003. – 107 с.
5. Кривоконь Н. І. Проблеми соціальної роботи та соціальної політики в Україні : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / Н. І. Кривоконь ; Черніг. держ. технол. ун-т. – Чернігів : ЧДТУ, 2012. – 319 с.
6. Методологія, напрями, тенденції, проблеми у сфері праці та соціальної політики / М. М. Папієв (ред.), Т. М. Кір'ян (ред.). – К.: Соцінформ, 2006. – 408с.
7. Мужикова Н. М., Пузирний В. Ф., Семиног Л. А. Адаптація соціальної політики та трудового законодавства України до стандартів ЄС. – Чернігів: Деснянська правда, 2007. – 170 с.
8. Семигіна Т. В. Соціальна політика у глобальному вимірі. – К.: Університетське видавництво "Пульсари", 2003. – 252 с.
9. Скуратівський В. А., Палій О. М. Основи соціальної політики: Навч. посіб. – К.: МАУП, 2002. – 200 с.
10. Соціальна політика та економічна безпека : збірник наукових праць / [О. М. Головінов, М. Є. Горожанкіна, Л. А. Дмитриченко та ін.] ; Під. заг. ред.: Є. І. Крихтін ; Донец. держ. ун-т економіки і торгівлі ім. М. Туган-Барановського. – Донецьк : Каштан, 2004. – 335 с.
11. Социальная политика: Учебник для вузов (под ред. Волгина Н.А.). – Изд. 2-е, стереотип. – М.: Издательство «Экзамен», 2003. – 736 с.

12. Спікер П. Соціальна політика: теорії та підходи. – К.: Фелікс, 2000. – 400 с.
13. Шевчук П. І. Соціальна політика. – Л.: Світ, 2005. – 400 с.
14. Шевчук П.І. Соціальна політика та соціальна безпека людини. Навчальний посібник. – Львів, 2003. – 178 с.

Додаткова навчальна література:

1. Андрущенко В. П., Михальченко М. Сучасна соціальна філософія. – К.: Генеза, 1996. – 368 с.
2. Балабанова Н. В., Жуков В. И., Пилипенко В. Е. Соціальний діалог. Соціальне партнерство. Соціальне государство / Академия труда и социальных отношений Федерации профсоюзов Украины; Отв. Ред. В. Е. Пилипенко. – К., 2002. – 189 с.
3. Білобров Д. Сталий людський розвиток: напрямки реалізації в Україні. – К.: Знання України, 2002. – 36 с.
4. Борецька Н. П. Соціальний захист населення на сучасному етапі: стан і проблеми. – Донецьк: Янтра, 2001. – 351 с.
5. Бройх-Опперт У. Д. Особливості соціальної молодіжної політики в Україні та ФРН на сучасному етапі. – К.: МАУП, 2004. – 336 с.
6. Вегера С. Європейські соціальні стратегії і Україна // Україна: аспекти праці. – 2001. – №6.
7. Волков Ю.Е. Соціальна політика // Соціальне государство: Краткий словарь-справочник/ За общ. ред. Н.Н. Гриценко. – М.: АТиСО, 2002. – 207 с.
8. Воронов І. О. Глобалізація і політика: Реалії і перспективи соціальних трансформацій. – К.: Генеза, 2004. – 288 с.
9. Головінов О. М., Горожанкіна М. Є., Дмитриченко Л. І. та ін. Соціальна політика та економічна безпека. – Донецьк: Каштан, 2004. – 335 с.

10. Глобальні тенденції у сфері зайнятості – 2007. Щорічна доповідь Міжнародної організації праці (МОП) - Доступний з [http:// www.ilo-ccet.hu/](http://www.ilo-ccet.hu/).
11. Держава загального добробуту: проблеми і перспективи: Збірник матеріалів вузівської науково-практичної конференції / За ред. канд. пед. наук Зайченко Н. І. – Чернігів: видавництво ЧДПСТП, 2008. – 68 с.
12. Економічний і соціальний розвиток України в 2010 році: здобутки, проблеми, перспективи. Цифри і факти. - Доступний з http://www.kmu.gov.ua/control/uk/publish/printable_article?art_id=60507112
13. Злупко С. М., Радецький Й. І. Людський потенціал, зайнятість і соціальний захист населення в Україні. – Л.: Видавничий центр ЛНУ ім.І.Франка, 2001. – 192 с.
14. Ільчук Л.І., Сивак А.В, Супруненко А.П. Концепція соціальної держави України (проект): Центр перспективних соціальних досліджень, 2004 // Доступний з <http://cpsr.org.ua/?pr=9&id=131>.
15. Колот А.М. Соціально-трудові відносини: теорія і практика регулювання: Монографія. – К.: КНЕУ, 2003. – 230 с.
16. Кривоконь Н.І. Проблеми моделювання в соціальній роботі на регіональному рівні // Освіта, наука та виробництво у регіональному розвитку: Міжнародний інноваційний форум (м. Чернігів, 21-23 травня 2008 року): Матеріали доповідей та виступів. – Чернігів: ЧДІЕУ, 2008. – С. 136 – 138.
17. Міжнародні організації: Навчальний посібник / За ред. Ю.Г.Козака, В.В.Ковалевського. – К.: ЦУЛ, 2003. – 288 с.
18. Міщенко Т. Право малозабезпеченої сім'ї на державну підтримку // Соц. захист. – 2001. – № 8. – С. 32 – 34.
19. Надточій Б. Пенсійне страхування в Україні: історичний аспект // Соц. захист. – 2000. – № 3. С. 54 – 58.

20. Надточій Б. Соціальне страхування у контексті історії - Доступний з <http://www.ukraine.usaid.gov/ukr/>
21. Напрями та механізми подолання бідності в Україні: Матер, нац. семінару, 2000 р. / Мін-во праці та соц. політики, УАДУ, Інститут світового банку. – К, 2000.
22. Неспорова А. Занятость и политика на рынке труда в некоторых странах с переходной экономикой. – М., 2000.
23. Новіков В. Подолання бідності — нагальна проблема соціальної політики // Україна: аспекти праці. – 2001. – № 1.
24. Об'єднання громадян, благодійництво та соціальний захист в Україні (вибране законодавство) / Укл.: О.І.Сушинський, Г. Г.Мисаковець. П. І.Шевчук. – Львів: Ліга-Прес, 2000. – 288 с.
25. Оленцевич Н. Соціальне партнерство: деякі питання теорії та практики становлення в Україні // Економіст. – 2005. – № 8. – С.70 – 73.
26. Попович Г.М. Моделі соціальної політики і соціальна практика. // Доступний з: <http://www.socwd.uzhgorod.ua/>.
27. Проблеми соціальної роботи в аспекті реформування соціальних відносин: матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. (27 берез. 2008 р., м.Чернігів) / Чернігів. держ. ін-т права, соц. технологій та праці ; за ред. : Н. І. Кривоконь та Т. І. Сила. – Чернігів : ЧДПСТП, 2008. – 359 с.
28. Проблемні питання праці та соціальної політики. – К.: Соцінформ, 2003. – 510 с.
29. Ривак О.С. Ринок праці економічні аспекти. Навч. посібник: К.: вид. УАДУ. 2000. – 108 с.
30. Сафронова В.М. Прогнозирование и моделирование в социальной работе: Учеб.пособие для студ высш. учебн. завед - М.: Издательский центр «академия», 2002. – 192с.
31. Скуратівський В. А. Гуманітарна політика в Україні : навч. посіб. / В. А. Скуратівський, В. П. Трощинський,

- С. А. Чукут. – К. : Вид-во УАДУ, Міленіум, 2002. – 262 с.
32. Скуратівський В.А. Соціальний розвиток і соціальна політика: сучасні реалії, суперечливості і тенденції розвитку // Вісник УАДУ. – 1996. – №1. – С. 137 – 158.
 33. Соціальна політика в Україні та сучасні стратегії адаптації населення. – К.: Студцентр: НІКА – Центр, 1998. – 203 с.
 34. Социальная политика: Толковый словарь/ Общ.ред. Н.А. Волгин. - М.: Изд-во РАГС, 2002. – 342с.
 35. Європейський вибір. Концептуальні засади економічного і соціального розвитку України на 2002-2011 роки // Урядовий кур'єр. – 2002. – № 100, 4 червня.
 36. Ягодка І. Соціальна інфраструктура і політика. – К., 2000. – 212с.

Інформаційні ресурси:

1. Офіційний веб-сайт Державної служби статистики України - Доступний з <http://www.ukrstat.gov.ua/>
2. Офіційний веб-сайт Міністерства економічного розвитку і торгівлі України - Доступний з <http://www.me.gov.ua/>
3. Офіційний веб-сайт Міністерства соціальної політики України - Доступний з <http://mlsp.kmu.gov.ua>, або з <http://www.mlsp.gov.ua>
4. Офіційний веб-сайт Пенсійного фонду України - Доступний з <http://www.pfu.gov.ua/>
5. http://pidruchniki.com/14990528/ekonomika/prioriteti_sot_sialnoyi_politiki_ukrayini
6. <http://www.info-library.com.ua/books-text-937.html>
7. <http://buklib.net/books/22477/>
8. http://pidruchniki.com/10290228/ekonomika/osoblivosti_s_otsialnoyi_politiki
9. <http://studentbooks.com.ua/content/view/327/39/1/1/>
10. http://www.dut.edu.ua/uploads/1_712_21774693.pdf
11. <http://cpk.org.ua/files/region.ppt>

РОЗДІЛ II. КОМПЛЕКС ЗАВДАНЬ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ З ДИСЦИПЛІНИ «СОЦІАЛЬНА ПОЛІТИКА В УКРАЇНІ»

2.1. Завдання для поглибленого опанування лекційним матеріалом

Змістовий модуль А. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ СОЦІАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ

Тема 1. Соціальна політика як суспільна теорія й практика

Мета: засвоїти сутність соціальної політики, її зв'язок з економікою, структуру соціально-трудової сфери, її місце в системі соціальної політики.

Основні поняття: соціальна політика, економіка, економіка праці, соціально-трудова сфера, соціальна ринкова економіка.

План:

1. Соціальна політика як суспільна теорія і практика.
2. Взаємозв'язок і взаємозалежність соціальної політики та економіки.
3. Економіка праці.
4. Соціально-трудова сфера як основа соціальної політики.
5. Соціальна ринкова економіка.

Основна література: 1, 3, 4, 5.

Додаткова література: 1, 7, 8, 15, 34, 36.

Завдання до теми:

1. Аргументуйте взаємний вплив соціальної політики та економіки, заповніть таблицю:

Політика впливає на економіку	Економіка впливає на політику
--------------------------------------	--------------------------------------

--	--

2. Знайдіть у науковій літературі три визначення поняття «Соціальна політика», проаналізуйте їх і виберіть те, що, з вашої точки зору, найбільш повно розкриває сутність цього суспільного феномена. Аргументуйте свій вибір.

Поняття (автор(и), джерело)	Аналіз поняття	Оцінка поняття

3. Сформулюйте особливості і сенс відтворювального підходу до розуміння економіки праці. Підтвердіть або спростуйте наявність такого підходу у вітчизняній практиці.

4. Створіть рисунок-схему, яка відображає зв'язок складових соціально-трудова відносин. Підтвердіть такий зв'язок конкретними прикладами (не менше трьох).

5. Доведіть, що соціально-трудова сфера є основою соціальної політики (логічними міркуваннями і конкретними прикладами).

6. Обґрунтуйте місце і роль сфери мотивацій продуктивної праці в структурі соціально-трудова сфери.

Тема 2. Сутнісні характеристики соціальної політики як суспільного феномену

Мета: засвоїти сутнісні характеристики соціальної політики як системи.

Основні поняття: соціальна політика, принципи соціальної політики, суб'єкти і об'єкти соціальної політики.

План:

1. Соціальна політика: сутність, цілі і зміст.
2. Принципи формування і реалізації соціальної політики.
3. Суб'єкти і об'єкти соціальної політики.
4. Функції та основні завдання соціальної політики.

5. Типи соціальної політики і тенденції соціального розвитку.

Основна література: 3, 4, 5, 9, 13.

Додаткова література: 1, 2, 7, 8, 9, 11, 26.

Завдання до теми:

1. Наведіть конкретні історичні приклади, які підтверджують феноменальну сутність і значимість соціальної політики (не менше 5).

2. Заповніть таблицю:

Суб'єкти соціальної політики	Основні напрями й зміст їх діяльності

3. Оберіть будь-який принцип соціальної політики, підтвердіть прикладами, що його дотримання є об'єктивною потребою. Обґрунтуйте його зв'язок з іншими принципами.

4. Використовуючи типологію соціальної політики, визначте, до якого типу відноситься Україна. Аргументуйте свій вибір.

5. Наведіть приклади конкретних заходів української держави, спрямованих на реалізацію функцій соціальної політики. Заповніть таблицю:

Функція СП	Заходи української держави	Наслідки заходів

Тема 3. Соціальне партнерство в системі соціальної політики

Мета: засвоїти сутність соціального партнерства, умови його формування і вплив на розробку і реалізацію соціальної політики.

Основні поняття: соціальна ринкова економіка, соціальна держава, держава соціального благополуччя, соціальна політика, соціальний діалог, соціальне партнерство, соціальна згода, соціальна субсидіарність.

План:

1. Концептуальне обґрунтування сучасної економічної парадигми.
2. Соціальна держава: сутність, історія становлення поняття.
3. Поняття суспільного корпоративізму.
4. Парадигма держави загального благополуччя.
5. Нова соціальна політика розвинутих країн.

Основна література: 3, 4, 8, 11, 12.

Додаткова література: 1, 2, 7, 8, 11, 32.

Завдання до теми:

1. На основі вивченого матеріалу заповніть таблицю „Теоретичне обґрунтування парадигми соціальної держави” :

Автор	Теоретичне положення

2. Сформулюйте сутність ордолібералізму як концептуальної бази парадигми соціального ринкового господарства.
3. Виділіть сутнісні характеристики понять „соціальна держава” , „держава загального благополуччя” .
4. Дайте характеристику основних принципів нової соціальної політики розвинутих країн. Оцініть, наскільки Україна близька до впровадження цих принципів у суспільну практику. Аргументуйте свою оцінку.
5. Охарактеризуйте зміст економічного реформування в розвинутих країнах, обґрунтуйте його місце в новій соціальній політиці цих держав.
6. Вивчіть зміст економічних реформ в Україні, порівняйте їх з практикою розвинутих країн, зробіть аргументовані висновки.
7. Виходячи з поняття соціально-трудової сфери, доведіть, що соціальне партнерство є її компонентом.

Тема 4. Соціальна політика як системна соціальна технологія

Мета: засвоєння сутності, змісту і особливостей технологічного аспекту соціальної політики, процесу використання соціальних технологій.

Основні поняття: соціальна технологія, соціальне прогнозування, соціальне проектування, соціальне планування, соціальна експертиза, соціальна діагностика.

План:

1. Соціальна політика в системі державного управління.
2. Сутність найважливіших технологій, застосовуваних у соціальній політиці.
3. Стратегічне планування при розробці соціальних програм.
4. Цільове управління і технології організаційного порядку.
5. Соціальна експертиза та соціальна діагностика.

Основна література: 11, 12, 13, 14.

Додаткова література: 16, 30, 34.

Завдання до теми:

1. Обґрунтуйте місце соціальної політики в системі державного управління.

2. Наведіть приклади застосування технологій соціальної політики на різних рівнях її здійснення. Заповніть таблицю:

Технологія	Макрорівень	Мікрорівень

3. Оцінюючи особливості внутрішньої міграції в Україні, спеціалісти назвали форсованим переселення населення з сільської місцевості одразу до великих міст і столиці. Спрогнозуйте всі можливі наслідки такої міграції.

4. Запропонуйте систему заходів, які можуть бути покладені в основу соціального проекту, спрямованого на

мінімізацію негативних наслідків міграції, описаної у попередньому завданні.

5. Оберіть будь-який реально існуючий на мікрорівні соціальний проект мінімізації наслідків безробіття і, виходячи з критеріїв ефективності соціальної технології, здійсніть його критичний аналіз.

Тема 5. Взаємозв'язок соціальної політики і соціальної роботи

Мета: засвоїти сутнісні характеристики соціальної служби і соціального працівника як суб'єктів соціальної політики, зміст і механізми взаємозв'язку та взаємовпливу соціальної роботи та соціальної політики.

Основні поняття:

Соціальна політика, суб'єкти й об'єкти соціальної політики, соціальна робота, соціальна безпека, соціальний захист.

План:

1. Соціальна служба і соціальний працівник як суб'єкти соціальної політики.
2. Взаємозв'язок та взаємовплив соціальної роботи та соціальної політики.
3. Соціальна безпека і соціальна робота.
4. Соціальний захист і соціальна робота.

Основна література: 5, 8, 11, 14.

Додаткова література: 16,24,27.

Завдання до теми:

1. Обґрунтуйте співпадіння соціальної політики й соціальної роботи за такими сутнісними характеристиками як:

- Гуманістична сутність;
- Проблемне поле (спрямованість);
- Феноменальна сутність.

2. Створіть портрет соціального працівника як реального суб'єкта соціальної політики.

3. Заповніть таблицю «Форми участі соціальної служби і соціального працівника у формуванні соціальної політики»:

Форма	Правові засади участі

4. Дайте визначення соціальної безпеки, охарактеризуйте її сутність і значення. Обґрунтуйте взаємозв'язок соціальної роботи й соціальної безпеки.

5. Дайте визначення соціального захисту, охарактеризуйте його сутність і значення. Обґрунтуйте взаємозв'язок соціальної роботи й соціального захисту.

Змістовий модуль Б.

СОЦІАЛЬНА ПОЛІТИКА УКРАЇНИ

Тема 6. Особливості і тенденції соціальної політики України на сучасному етапі

Мета: засвоїти основні характеристики соціальної політики України в сучасних умовах, проблеми і ресурси її подальшого розвитку.

Основні поняття: соціальна політика, суб'єкти й об'єкти соціальної політики, соціальна робота, соціальна безпека, соціальний захист.

План:

1. Проблема становлення в Україні соціальної держави.
2. Основні риси, тактика і проблеми соціальної політики України на сучасному етапі.
3. Характеристика суб'єктів соціальної політики держави в умовах сьогодення.
4. Соціальний діалог як ресурс трансформації соціальної політики і соціальної системи в Україні.

Основна література: 7, 8, 11.

Додаткова література: 3, 14,25,33.

Завдання до теми:

1. Назвіть фактори, що ускладнюють становлення в Україні соціальної держави. Запропонуйте шляхи їхньої мінімізації.

2. Заповніть таблицю „Суб’єкти соціальної політики в Україні” :

Суб’єкт	Ресурси	Негативні або недостатні характеристики

3. Оцініть наявність в Україні об’єктивних умов реалізації ефективної соціальної політики. Заповніть таблицю:

Умови	Характеристика і оцінка

4. Оцініть місце механізмів політичної згоди й політичного партнерства у формуванні соціальної держави. Підтвердіть або спростуйте наявність цих механізмів в Україні.

5. Проаналізуйте ступінь впливу різних факторів на прийняття управлінських рішень в Україні за матеріалами джерела № 2 (додаткова література), с. 97. Яке місце займає фактор соціальної ефективності? Що це означає і з чим пов’язано?

6. Обґрунтуйте двоїсту роль держави як суб’єкта соціальної політики. Як вона може вплинути на процес соціального партнерства?

7. Охарактеризуйте сучасну соціальну ситуацію в українському суспільстві, використовуючи аргументи і факти. Яким фактором трансформаційного процесу вона є? До яких наслідків це призводить?

Тема 7. Пріоритетні завдання і напрями соціальної політики української держави

Мета: засвоїти зміст завдань соціальної політики нашої держави, їх актуальність, проблеми і ресурси вирішення.

Основні поняття: макроекономіка, соціальна політика, суб'єкти й об'єкти соціальної політики, рівень життя, стандарти життя, соціальна робота, соціальна безпека, соціальний захист.

План:

1. Макроекономічний зміст соціальної політики.
2. Основні напрямки вдосконалення та реформування соціальної сфери держави.
3. Рівень життя як узагальнюючий показник ефективності соціальної політики.
4. Проблеми діяльності соціальних працівників по реалізації соціальної політики держави в умовах фінансово-економічної кризи.

Основна література: 5, 8, 9, 11.

Додаткова література: 3, 6, 11, 23, 27.

Завдання до теми:

1. Проаналізуйте програму реформ по підвищенню стандартів життя. Оцініть перспективи її реалізації. Висновки аргументуйте.

2. Порівняйте річне споживання продуктів харчування в одному з останніх 5 років в розрахунку на одного дорослого жителя України з нормативами споживання. Зробіть висновки.

3. Використовуючи матеріали Держкомстату України прослідуйте динаміку рівня життя в Україні. Аргументуйте висновки.

4. Проаналізуйте „СТРАТЕГІЮ сталого розвитку „Україна - 2020” . Складіть повний список соціальних реформ і програм. Доведіть або спростуйте, що вони в системі охоплюють всі соціальні проблеми нашої країни.

5. Заповніть таблицю „Пріоритетні завдання соціальної політики та їх практичне вирішення” :

Завдання	Вжиті заходи	Оцінка ефективності вжитих заходів
-----------------	---------------------	---

--	--	--

Тема 8. Регіональний аспект соціальної політики

Мета: засвоїти сутність і основні характеристики регіональної соціальної політики в Україні, її правові засади й актуальні шляхи розвитку, засади і механізми соціальної політики на регіональному та місцевому рівнях.

Основні поняття:

Регіон, регіональна державна політика, регіональна соціальна політика, суб'єкти й об'єкти регіональної соціальної політики

План:

1. Сутність, принципи та основні завдання державної регіональної політики.
2. Світовий досвід формування та реалізації державної регіональної політики.
3. Стратегічні завдання державної політики регіонального розвитку.
4. Суб'єкти регіональної політики, засади їх функціонування.

Основна література: 1, 4, 9, 13.

Додаткова література: 6, 7, 16.

Завдання до теми:

1. Виходячи з поняття регіональна державна політика, аргументовано доведіть її актуальність в Україні.

2. Доведіть, що в Україні достатні правові ресурси для активізації регіонального і місцевого рівнів соціальної політики.

3. Проаналізуйте Державну стратегію регіонального розвитку на період до 2020 року, аргументовано оцініть її потенційну ефективність.

4. Проаналізуйте Стратегію економічного та соціального розвитку Луганської області на період до 2015 року. Використовуючи матеріали статистичного

щорічника Луганської області за 2012 і 2013 роки, проаналізуйте ефективність соціальної політики в регіоні на той період.

Тема 9. Особливості реалізації соціальної політики на ринку праці

Мета: засвоїти значення й сутнісні характеристики соціальної політики на ринку праці, механізми її реалізації на різних рівнях.

Основні поняття: ринок праці, безробіття, міграція, зворотна міграція, зайнятість, молодь, державна служба зайнятості, молодіжний центр праці, бізнес-план, бізнес-інкубатор.

План:

1. Вимушене безробіття та його форми.
2. Роль зворотної міграції.
3. Державна політика зайнятості.
4. Види кримінальної діяльності на ринку праці.
5. Молодь на ринку праці.
6. Соціально-економічні та психологічні наслідки безробіття.
7. Діяльність державної служби зайнятості.

Основна література: 6, 7, 10.

Додаткова література: 9, 10, 12, 13, 15, 22,28.

Завдання до теми:

1. Заповніть таблицю:

Форма безробіття	Визначення

2. Охарактеризуйте державну політику зайнятості як систему.

3. Охарактеризуйте регіональний рівень політики зайнятості в Луганській області. Використовуючи матеріали Статистичних щорічників Луганської області, оцініть її ефективність.

4. Проаналізуйте становище молоді Луганської області на ринку праці.

5. Проаналізуйте діяльність Луганського обласного молодіжного центру праці. Використовуючи статистичні дані, оцініть її ефективність.

Тема 10. Соціальна молодіжна політика

Мета: засвоїти актуальність і сутнісні характеристики соціальної молодіжної політики, її проблеми, ресурси і шляхи подальшого розвитку.

Основні поняття: молодь, соціальна молодіжна політика, соціальне становлення молоді, дитячі і молодіжні громадські організації.

План:

1. Соціальна молодіжна політика: мета, зміст, суб'єкти і механізми впровадження.
2. Організаційно-правові засади соціальної молодіжної політики в Україні.
3. Основні напрями соціальної молодіжної політики.

Основна література: 2, 3, 5, 9, 12.

Додаткова література: 3, 5, 12, 13.

Завдання до теми:

1. Використовуючи різні статистичні джерела, охарактеризуйте стан і основні проблеми соціального становлення молоді в нашому суспільстві.

2. Розробіть докладний перелік шляхів і форм участі молоді, молодої людини в соціальній політиці України як суб'єктів. Наведіть конкретні приклади практичного використання таких шляхів.

3. Проаналізуйте Державну цільову соціальну програму “Молодь України” на 2009 – 2015 рр. Здійсніть критичний аналіз програми.

4. Оберіть одне із завдань Державної цільової соціальної програми “Молодь України” на 2009 – 2015 рр. Спираючись на показники виконання завдання, та

використовуючи різноманітні джерела, покажіть і оцініть, як це завдання виконується на практиці.

5. Оберіть будь-яку місцеву комплексну програму підтримки молоді на 2011-2014 роки, прийняту в нашому регіоні. Проаналізуйте ефективність її виконання, використовуючи статистичні джерела.

2.2. Завдання для підготовки до семінарських занять

Змістовий Модуль А. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ СОЦІАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ

Тема 1. Сутнісні характеристики соціальної політики як суспільного феномену

Мета: засвоїти сутнісні характеристики соціальної політики як суспільного феномену, зміст її основних напрямів.

Основні поняття: соціальна політика, соціальне партнерство, принципи соціальної політики, економічна безпека людини, соціальна безпека людини, державна благодійність, приватна благодійність, громадська благодійність.

План:

1. Сутність соціальної політики як соціального феномену.
2. Роль соціального партнерства у вирішенні соціальних проблем.
3. Принцип економічної та соціальної безпеки людини.
4. Складові соціальної політики.
5. Перехід від державної благодійності до приватної та громадської діяльності у сфері надання соціальних послуг.

Основна література: 1, 4, 9, 13.

Додаткова література: 2, 6, 11, 14. 17. 25.

Завдання до теми:

1. Дайте визначення соціального партнерства. Які саме соціальні проблеми й як саме можуть бути вирішені завдяки соціальному партнерству?

2. Охарактеризуйте зміст принципу економічної та соціальної безпеки людини, покажіть його взаємозв'язок з

іншими принципами соціальної політики.

3. Проаналізуйте функції Національної тристоронньої соціально-економічної ради (за текстом Закону України „Про соціальний діалог“). Оцініть потенційну ефективність їхньої реалізації в контексті розбудови системи соціального партнерства в Україні.

4. Заповніть таблицю:

Складові соціальної політики	Їх сутнісні характеристики й особливості в Україні

5. Обґрунтуйте необхідність переходу від державної благодійності до приватної та громадської діяльності у сфері надання соціальних послуг.

Тема 2. Сутність й основні напрями соціального захисту та соціальної безпеки

Мета: засвоїти сутнісні характеристики соціального захисту й соціальної безпеки як механізмів соціальної політики.

Основні поняття: соціальна справедливість, гендер, гендерна політика, міграція, суспільна криза, демографічна ситуація.

План:

1. Особливості побудови системи соціального захисту та соціальної безпеки в сучасних умовах.
2. Сутність принципу соціальної справедливості.
3. Основні функції соціального захисту.
4. Гендерна політика і соціальний захист.
5. Соціальний захист і міграційні процеси.
6. Особливості соціального захисту протягом життя людини.
7. Причини системної кризи в суспільстві з перехідною економікою у разі значного старіння населення

Основна література: 1, 8, 11, 14.

Додаткова література: 3, 4, 13, 18, 24.

Завдання до теми:

1. Охарактеризуйте сучасні тенденції побудови системи соціального захисту та соціальної безпеки. Наскільки системи соціального захисту та соціальної безпеки в Україні відповідають цим тенденціям.

2. Охарактеризуйте місце принципу соціальної справедливості в системі принципів соціальної політики.

3. Наведіть приклади активної і пасивної спрямованості соціального захисту.

4. Обґрунтуйте можливі шляхи розв'язання протиріччя:

Глобалізація соціального захисту<====>

Обмеження ресурсів на соціальні цілі

5. Заповніть таблицю:

Напрямок соціального захисту	Їх реалізація в Україні

Модуль Б.
СОЦІАЛЬНА ПОЛІТИКА УКРАЇНИ НА
СУЧАСНОМУ ЕТАПІ

Тема 3. Управління соціальною політикою в Україні

Мета: засвоїти сутнісні характеристики правового та організаційного забезпечення соціальної політики в Україні.

Основні поняття: Правове забезпечення, організаційне забезпечення соціальної політики, органи місцевої влади, органи місцевого самоврядування, недержавні інституції соціальної політики.

План:

1. Організаційно-правова структура соціальної політики і соціального захисту.

2. Органи законодавчої та виконавчої влади держави як передумова формування засад,

напрямів розвитку і реалізації завдань соціальної політики.

3. Органи місцевої влади та органи місцевого самоврядування у процесі реалізації програм соціальної політики.
4. Недержавні інституції соціальної політики.
5. Інформаційне та методичне забезпечення соціальної політики.

Основна література: 2, 3, 11,13.

Додаткова література: 7, 17, 24, 26.

Завдання до теми:

1. Охарактеризуйте правове забезпечення соціальної політики в Україні.

2. Охарактеризуйте організаційно-правове забезпечення соціальної молодіжної політики в Україні.

3. Заповніть таблицю «Центр соціальних служб для сім'ї, дітей і молоді як суб'єкт молодіжної соціальної політики»:

Функції	Зміст

4. Заповніть таблицю «Органи законодавчої та виконавчої влади держави»:

Орган влади	Правові засади функціонування	Функції і повноваження

5. Проаналізуйте діяльність органів місцевої влади та органів місцевого самоврядування у м. Луганську (інших місцях Луганської області) в розробці й реалізації програм соціальної політики.

6. Охарактеризуйте соціальні проекти і програми недержавних інституцій соціальної політики, які діють в Україні, в нашому регіоні, у вашому місті.

Тема 4. Джерела та напрями фінансування соціальної політики

Мета: засвоїти сутнісні характеристики механізмів фінансування соціальної політики, їх особливості в Україні

Основні поняття: соціальні витрати, бюджет (державний, регіональний, місцевий).

План:

1. Державні джерела фінансування соціальних програм.
2. Недержавні джерела фінансування соціальних програм.
3. Зовнішні джерела фінансування соціальних програм.

Основна література: 2, 3, 9, 11.

Додаткова література: 9, 17, 24, 32, 36.

Завдання до теми:

1. Заповніть таблицю «Фінансування соціальних витрат»:

Законодавчо-нормативна база	Регламентація фінансування соціальних витрат

2. Заповніть таблицю «Джерела фінансування соціальних програм»:

Джерело фінансування	Характеристика

3. Охарактеризуйте особливості фінансування соціальної молодіжної політики в Україні.

4. Охарактеризуйте особливості фінансування діяльності дитячих і молодіжних громадських організацій в Україні.

5. Охарактеризуйте методи й напрями фінансування регіональної соціальної політики (на прикладі Луганської області).

Тема 5. Характеристика видів соціального страхування та соціальної допомоги

Мета: засвоїти сутність соціального страхування й соціальної допомоги як соціальних технологій, особливості їх використання в Україні.

Основні поняття:

Соціальне страхування, соціальна допомога, соціальний моніторинг, суб'єкти страхування, об'єкти страхування, страхова солідарність, страхові тарифи, соціальні ризики.

План

1. Добровільні та обов'язкові способи організації страхових заходів.
2. Багаторівневі системи пенсійного забезпечення.
3. Адресна соціальна допомога.
4. Організація системи соціального моніторингу.
5. Соціальний захист громадян, що потерпіли внаслідок аварії на ЧАЕС
6. Медичне страхування в Україні, переваги і недоліки.

Основна література: 4, 5, 10, 14.

Додаткова література: 4, 12, 13, 19, 20, 21.

Завдання до теми:

1. Створіть рисунок-схему „Функції соціального страхування” .

2. Охарактеризуйте систему перерозподілу коштів у соціальному страхуванні. Обґрунтуйте необхідність такого перерозподілу.

3. Оцініть ступінь компенсації соціальних ризиків. Така ступінь є об'єктивно необхідною чи впровадженою на основі суб'єктивних міркувань законодавця?

4. Покажіть диференціацію тарифів соціального страхування. Чим викликана така диференціація?

5. Заповніть таблицю: «Адресна соціальна допомога в Україні»:

Адресати	Види допомоги	Нормативна база
----------	---------------	-----------------

допомоги		надання допомоги

6. Заповніть таблицю: «Способи організації страхових заходів»:

Добровільні	Обов'язкові

Тема 6. Пенсійна система в Україні

Мета: засвоїти місце й функції пенсійної системи в соціальному страхуванні, її сутнісні характеристики й проблеми і перспективи реформування в Україні.

Основні поняття: пенсійне страхування, пенсійні фонди, трирівнева, солідарна, накопичувальна пенсійні системи, диверсифікація.

План:

1. Діяльність недержавних пенсійних фондів
2. Діяльність фонду пенсійного страхування в Україні
3. Пенсійні системи країн з ринковою економікою
4. Особливості проведення пенсійної реформи та її наслідки

Основна література: 1, 5, 9, 14.

Додаткова література: 19, 20, 32, 33.

Завдання до теми:

1. Охарактеризуйте специфічні особливості пенсійного страхування. Відобразіть їх у рисунку-схемі.

2. Заповніть таблицю «Характерні риси пенсійних систем»:

Солідарна система	Накопичувальна система

3. Заповніть таблицю «Причини кризи солідарної системи»:

В Україні	В зарубіжних країнах

4. Що стає на заваді заміни солідарної системи накопичувальною в європейських країнах?

5. Охарактеризуйте зміст пенсійної реформи в Україні.

6. Використовуючи дані Держкомстату України, обґрунтуйте наявність позитивних/негативних наслідків пенсійної реформи.

Тема 7. Гендерна політика в Україні

Мета: Засвоїти сутність гендерної політики, її основні характеристики в Україні на сучасному етапі, проблеми і перспективи подальшого розвитку.

Основні поняття: гендер, гендерна політика, гендерна дискримінація, гендерна сегрегація, гендерна рівність.

План:

1. Гендерна політика: актуальність, сутність, основні завдання.
2. Організаційно-правові засади гендерної політики в Україні.
3. Сфери реалізації гендерної політики: стан, проблеми і перспективи.
4. Правозахисні і феміністські громадські організації як суб'єкти гендерної політики.

Основна література: 4, 9, 11, 13.

Додаткова література: 6, 7, 8, 16.

Завдання до теми:

1. Здійсніть аналіз нормативно-правової бази гендерної політики в Україні. Заповніть таблицю:

Рівень	Документ	Основні положення
Міжнародний		
Національний		

2. Проаналізуйте ефективність гендерної політики в різних сферах суспільства. Заповніть таблицю:

Суспільна	Забезпечення	Ефективність
------------------	---------------------	---------------------

сфера		

3. Здійсніть системний аналіз Закону України "Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків". Наведіть приклади вжитих заходів, спрямованих на його виконання.

4. Проаналізуйте соціальний проект, програму, спрямовану на мінімізацію гендерної нерівності, регіонального або міського рівня, які реалізуються в Луганській області. Оцініть його ефективність.

Тема 8. Бідність як одна з ключових соціальних проблем суспільства

Мета: засвоїти сутнісні характеристики бідності як соціальної проблеми й об'єкту соціальної політики і соціальної роботи.

Основні поняття: соціальне нормування, бідність, споживчий бюджет, фізіологічний мінімум, прожитковий мінімум, соціальний мінімум, соціальні стандарти.

План:

1. Бідність як соціально-економічне явище, причини і наслідки

2. Споживчий бюджет, прожитковий та фізіологічний мінімум.

3. Критерії визначення бідності

4. Зарубіжний та вітчизняний досвід подолання бідності

Основна література: 3, 5, 10, 14.

Додаткова література: 3, 9, 12, 18, 21, 23.

Завдання до теми:

1. Охарактеризуйте категорію мінімуму засобів існування. Проаналізуйте діючі в Україні Набори продуктів харчування, набори непродовольчих товарів та набори послуг для основних соціальних і демографічних

груп населення. Розрахуйте вартість такого набору на місяць для себе.

2. Заповніть таблицю „Критерії бідності” :

Критерій	Його характеристика

3. Здійсніть системний аналіз Закону України „Про державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії” .

4. Охарактеризуйте особливості бідності в Україні.

5. Які додаткові ефекти можна отримати за допомогою адресної соціальної допомоги? Які політичні наслідки можуть мати соціальні програми?

6. Охарактеризуйте стан проблеми бідності в Луганській області.

7. Охарактеризуйте стан і ефективність системи соціальної допомоги в Україні.

Тема 9. Технології інформаційного забезпечення соціальної політики

Мета: засвоїти сутнісні характеристики інформаційного забезпечення соціальної політики.

Основні поняття: інформаційні технології, соціальні програми

План:

1. Роль інформації в сучасному суспільстві
2. Інформаційне забезпечення соціальних програм
3. Інформаційне забезпечення в роботі соціальних інституцій держави

Основна література: 2, 3, 11, 13.

Додаткова література: 12, 13, 16, 31.

Завдання до теми:

1. Охарактеризуйте місце інформаційного забезпечення в системі ресурсного забезпечення соціальної політики держави в сучасних умовах.

2. Охарактеризуйте систему інформаційного забезпечення соціальної молодіжної політики в Україні.

3. Проаналізуйте інформаційне забезпечення соціальних програм конкретної соціальної служби.

4. Охарактеризуйте використання інформаційного забезпечення для інтеграції діяльності суб'єктів соціальної політики:

- На державному;
- На регіональному;
- На місцевому рівні.

5. Проаналізуйте інформаційне забезпечення діяльності студентської соціальної служби нашого університету.

2.3. Завдання для підготовки до контрольного модульного оцінювання

Контрольна модульна робота № 1

Комп'ютерне тестування

Тест 1.

Тип: Множинний вибір – єдина відповідь

Питання:

Яке визначення соціальної політики точніше розкриває її сутність?

Варіанти відповідей:

- 1) сукупність (система) конкретних засобів та заходів, спрямованих на життєзабезпечення населення;
- 2) система взаємовідносин і взаємодій між соціальними групами, соціальними верствами суспільства, в центрі яких і головна їх кінцева мета – людина, її добробут, соціальний захист та соціальний розвиток, життєзабезпечення та соціальна безпека населення в цілому.

Тест 2.

Тип: Заповніть бланк

Питання:

Як називається система взаємопов'язаних компонентів і частин, серед яких:

- галузі соціальної сфери (освіта, охорона здоров'я, культура, спорт, туризм, житлово-комунальний сектор тощо);
- ринок праці, зайнятість, безробіття;
- соціальне партнерство;
- соціальний захист;
- оплата та охорона праці;
- соціальне страхування;
- пенсійна система та ін.

Тест 3.

Тип: **Відповідність**

Питання:

Оберіть відповідність

Варіанти відповідей:

А) економіка

Б) економіка праці

1) динамічна суспільно організована система господарювання, що забезпечує процес виробництва, розподілу, обміну та споживання суспільно корисних матеріальних благ і послуг.

2) динамічна суспільно організована система, в якій відбувається процес відтворення робочої сили – її виробництво – формування (підготовка, навчання, підвищення кваліфікації працівників тощо), розподіл, обмін і споживання – використання, а також забезпечуються умови і процес взаємодії працівника, засобів і предметів праці.

Тест 4.

Тип: **Множинний вибір – єдина відповідь**

Питання:

Яке положення вірне?

Варіанти відповідей:

1) Ринкова економіка, досягаючи зростання ефективності виробництва і прибутку, автоматично вирішує і соціальні питання – забезпечення зайнятості, виплата заробітної плати за результати праці тощо.

2) держава своєю волею (насилно), а не сама ринкова економіка добровільно, повертає її до інтересів народу і надає їй статус соціальної ринкової економіки

Тест 5.

Тип: **Істина/Хибність**

Питання:

Основними блоками СТС є ті, які відображають і забезпечують фази процесу відтворення робочої сили:

- соціальна сфера, тобто галузі соціально-культурного комплексу (освіта, охорона здоров'я, культура тощо);
- ринок праці, служби зайнятості, перепідготовки кадрів (у тому числі безробітних);
- сфера мотивацій продуктивної праці (організація оплати праці, стабілізації рівня життя населення тощо).

Тест 6.

Тип: **Множинний вибір – єдина відповідь**

Питання:

Яке положення вірне?

Варіанти відповідей:

- 1) найважливішим критерієм соціальної ринкової економіки є пріоритет соціального захисту, соціальної справедливості;
- 2) найважливішим критерієм соціальної ринкової економіки є пріоритет економічної ефективності;

Тест 7.

Тип: **Множинний вибір – єдина відповідь**

Питання

Яким фазам відтворення робочої сили більшою мірою відповідає функціональна роль галузей соціально-культурного комплексу (освіта, охорона здоров'я, культура тощо) як складової частини СТО?

Варіанти відповідей:

- а) фазі підготовки робочої сили (РС);
- б) фазі розподілу РС;
- в) фазі обміну РС;
- г) фазі використання РС.

Тест 8.

Тип: **Заповніть бланк**

Питання:

Як називається наукове обґрунтоване судження про стани тих чи інших соціальних явищ і соціальних

процесів у майбутньому, а також про альтернативні шляхи і терміни здійснення цих станів.

Тест 9.

Тип: **Заповніть бланк**

Питання:

Як називається процес створення прообразу (прототипу) передбачуваного соціального об'єкта, соціального явища чи соціального процесу за допомогою науково обґрунтованого визначення варіантів їх планового розвитку і з цілеспрямованою зміною конкретних соціальних інститутів.

Тест 10.

Тип: **Заповніть бланк**

Питання:

Як називається науково обґрунтоване визначення цілей, показників, завдань (термінів, темпів, пропорцій) розвитку соціальних процесів і основних засобів їх втілення в життя.

Тест11.

Тип: **Множинний вибір – Множинна відповідь**

Питання:

1. Основними структурними елементами соціальної політики є?

Варіанти відповідей:

- А) Соціальне партнерство.**
- Б) Соціальний захист населення.**
- В) Охорона праці.**
- Г) Соціальне страхування.**
- Д) Пенсійна система.**
- Є) Державна служба зайнятості.**

Тест 12.

Тип: **Множинний вибір – Множинна відповідь**

Питання:

Основними видами діяльності по реалізації соціальної політики держави є;

1. Законотворча діяльність законодавчих органів.
2. Організаційно-управлінська, фінансово-економічна та інша діяльність виконавчих органів.
3. Контролююча та наглядова діяльність судових органів.
4. Спільна діяльність гілок влади, соціально-професійних та інших об'єднань громадян.

Тест 13.

Тип: Множинний вибір – Єдина відповідь

Питання:

Що таке соціальна політика?

1. Система програм, служб та заходів спрямованих на досягнення соціальних цілей.
2. Цілеспрямована діяльність з метою забезпечення соціального захисту і створення умов для формування сприятливого соціального середовища для громадян.
3. Система управлінських, регулятивних, саморегулятивних способів і форм діяльності суб'єктів, з метою задоволення соціальних потреб населення.
4. Фінансова підтримка безробітного населення та інвалідів.
5. Система інституційних державних, громадських, суспільних, особистих та індивідуальних форм діяльності, спрямованих на створення умов для всебічної реалізації соціального потенціалу людини.

Тест 14.

Тип: Множинний вибір – Множинна відповідь

Питання:

Які основні завдання вирішуються в ході реалізації соціальної політики в Україні?

1. Пом'якшення соціальних проблем у суспільстві.
2. Соціальний захист незахищених громадян.
3. Боротьба з бідністю.

4. Регулювання ринку праці.
5. Сприяння вирішенню проблем пов'язаних зі станом здоров'я громадян.
6. Підтримка соціальної злагоди в суспільстві.

Тест 15.

Тип: Множинний вибір – Множинна відповідь

Питання:

Які принципи покладені в основу реалізації соціальної політики?

1. Принцип єдності об'єктивного і суб'єктивного.
2. Принцип взаємозв'язку соціальної саморегуляції і цілеспрямованої діяльності по здійсненню соціальної політики.
3. Принцип комплексності.
4. Кошти на соціальні цілі за рахунок формування єдиного соціального податку.
5. Принцип пріоритету соціальних інтересів людини.
6. Принцип соціальної відповідальності.
7. Принцип єдності централізованих та децентралізованих засад у реалізації соціальної політики.

Тест 16.

Тип: Множинний вибір – Множинна відповідь

Питання:

Які основні пріоритети характеризують соціальну політику в сучасних умовах?

1. Створення умов для реалізації соціального потенціалу людини.
2. Перетворення соціальної політики в ефективний інструмент розвитку соціальних та суспільних відносин.
3. Формування соціальної безпеки людини і суспільства.
4. Розвиток гуманітарної сфери та гуманітарної політики.
5. Боротьба з бідністю.

Тест 17.

Тип: Множинний вибір – Єдина відповідь

Питання:

Соціальна політика спрямована на..?

1. Узгодження інтересів певних соціальних груп і прошарків суспільства.
2. Організацію управління в усіх сферах суспільної діяльності.
3. Оптимальне розв'язання суспільних суперечностей.
4. Широку інтеграцію та гармонізацію інтересів різних прошарків населення, створення умов для суспільної злагоди.
5. Соціальний захист населення.

Тест 18.

Тип: Множинний вибір – Множинна відповідь

Питання:

Які основні принципи покладені в основу формування соціальної політики?

1. Соціального діалогу.
2. Соціальної солідарності.
3. Соціального патерналізму та групових привілеїв.
4. Соціальної справедливості.
5. Соціальних гарантій.
6. Соціальної відповідальності.

Контрольна модульна робота № 2

Вимога до роботи студентів: конкретна соціальна проблема або явище може бути використана тільки в одному завданні.

1. А) Оберіть конкретну соціальну проблему або явище. Використовуючи статистичні джерела, покажіть схематично і оцініть тенденцію її розвитку за останні 5

років на макрорівні. Спрогнозуйте її подальше розгортання і можливі наслідки.

Б) Запропонуйте систему заходів, які можуть стати основою соціальної програми або проекту для мінімізації негативних наслідків подальшого розгортання даного соціального явища (проблеми).

2. А) Оберіть конкретну соціальну проблему або явище. Використовуючи статистичні джерела, покажіть схематично і оцініть тенденцію її розвитку за останні 5 років на рівні нашого регіону. Спрогнозуйте її подальше розгортання найближчим часом і можливі наслідки.

Б) Запропонуйте систему заходів, які можуть стати основою соціальної програми або проекту для мінімізації негативних наслідків подальшого розгортання даного соціального явища (проблеми).

3. А) Використовуючи статистичні дані, покажіть за допомогою графіків або діаграм, як змінювалися показники прожиткового мінімуму для особи працездатного віку і мінімальна заробітна платня в Україні за останні 10 років. Зробіть висновки і спрогнозуйте наслідки.

4. Розробіть соціальний проект, спрямований на активізацію самозайнятості молоді у вашому місті. Обґрунтуйте ваші пропозиції саме таких видів самозайнятості.

5. Один з основних принципів держави соціального добробуту, відображених у Загальній Декларації прав людини, Європейській Соціальній Хартії, конвенціях та рекомендаціях Міжнародної організації праці, – кожна людина повинна мати можливість заробляти на прожиття вільно обраною працею. Розробіть систему заходів на макро- та макрорівні, спрямованих на створення умов для абсолютно вільного вибору праці людиною.

ЛІТЕРАТУРА

1. Архипова С. П. Акмеологічні засади професійної підготовки соціальних працівників / С. П. Архипова // Науковий вісник Ужгородського національного університету : „Педагогіка. Соціальна робота”. – 2011. – № 21. – С. 10 – 13. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : < http://www.nbuv.gov.ua/portal/natural/Nvuu/Ped/2011_21/index.html >.
2. Архипова С. П. Професійна компетентність і професійність соціального працівника : сутність і шляхи розвитку / С. П. Архипова // Соціальна робота в Україні : теорія і практика. – 2004. – №2. – С. 8 – 19.
3. Балицька Т. В. Актуальні завдання вдосконалення самостійної роботи студентів у системі вищої школи / Т. В. Балицька // Вісник Луганського національного педагогічного університету імені Тараса Шевченка. – 2004. – № 9 : Педагогічні науки. – С. 137 – 142.
4. Болотов В. А. Компетентностная модель: от идеи к образовательной программе / В. А. Болотов, В. В. Сериков // Педагогика. – 2003. – № 10. – С. 8 – 14.
5. Вербицкий А. А. Педагогические технологии контекстного обучения: Научно-методическое пособие. – М. : РИЦ МГГУ им. М. А. Шолохова, 2010. – 55 с.
6. Волгин Н. А., Гриценко Н. Н., Шарков Ф. И. Социальное государство : Учебник. – М. : Издательско-торговая корпорация «Дашков и К», 2004. – 416 с.
7. Громова Н. В. Евристичне навчання в контексті гуманістичної парадигми освіти / Н. В. Громова // Педагогічний процес : теорія і практика : зб. наук. пр. – К. : Видавництво П/П „ЕКМО”, 2005. – С. 102 – 108.

8. Державна національна програми „Освіта” („Україна ХХІ століття”) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://vasromanter.narod.ru/dokumentu/npa/ocvita_ukraina_xxi_st.html
9. Діордіященко О. В. Самостійна робота студентів у ВНЗ / О. В. Діордіященко. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http://www.rusnauka.com/ONG_2006/Pedagogica/17894.doc.htm\(link is external\)](http://www.rusnauka.com/ONG_2006/Pedagogica/17894.doc.htm(link is external)).
10. Дискуссия в учебном процессе // Образовательные технологии : Учебно-методическое пособие / Авт. Чернявская А. П. и др. – Ярославль : ЯГПУ им. К. Д. Ушинского, 2006. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <<http://cito-web.yspu.org/link1/metod/met49/node20.html>>.
11. Добронравова І. Філософія науки і синергетика освіти / І. Добронравова // Вища освіта України. – 2003. – № 2. – С. 7 – 13.
12. Закон України „Про вищу освіту” [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.osvita.org.ua/pravo/law_05/>.
13. Кушнір В. Системно-синергетичні уявлення про управління педагогічним процесом / В. Кушнір // Освіта і управління. – 1999. – № 4. – С. 54 – 58.
14. Липецький О. П. Психолого-педагогічні засади пізнавальної самостійності особистості О. П. Липецький // Теоретико-методичні проблеми виховання дітей та учнівської молоді. – К., 2011. – С. 79 – 88.
15. Лутай В. Розробка сучасної філософії освіти на засадах синергетики / В. Лутай // Вища освіта України. – 2009. – № 1. – С. 33 – 35.
16. Національна доктрина розвитку освіти України у ХХІ ст. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <<http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/347/2002>>
17. Ніколайчук І. В. Переваги та недоліки самостійної роботи студентів / І. В. Ніколайчук [Електронний ресурс]. – Режим доступу:

[http://www.nbuu.gov.ua/Portal/soc_gum/znpbdpu/Ped/2010_2/Nikol.pdf\(link is external\).](http://www.nbuu.gov.ua/Portal/soc_gum/znpbdpu/Ped/2010_2/Nikol.pdf(link%20is%20external))

18. Нові педагогічні та інформаційні технології в системі освіти / Під ред. Є. С. Полат. – К. : Издат. Центр „Академія”, 2000. – 357 с.
19. Омельченко С. О. Особистісно-орієнтований підхід – один із напрямів гуманізації навчально-виховного процесу / С. О. Омельченко // Гуманізація навчально-виховного процесу : зб. наук. праць. Випуск ІХ. / заг. ред. Г. І. Льогенького та В. І. Сипченка. – Слов’янськ : Видавничий центр СДПУ, 2000. – С. 89 – 92.
20. Паршакова О. Проблеми організації та контролю самостійної роботи студентів у світлі Болонського освітнього процесу / О. Паршакова [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://social-science.com.ua/article/363>
21. Про організацію навчального процесу у вищих навчальних закладах: Наказ міністерства освіти України № 161 від 02 червня 1993 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0173-93>.
22. Семенов И. Н. Личностно-профессиональный рост и его рефлексивно-творческий потенциал как системообразующие факторы развития человеческого капитала / И. Н. Семенов // Психология личностного роста специалиста / Под ред. Н. А. Коваль. – Тамбов : ТГУ, 2007. – С. 52 – 58.
23. Хуторской А. В. Проблемы и технологии образовательного целеполагания // Интернет-журнал „Эйдос”. – 2006. – 22 августа. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <<http://www.eidos.ru/journal/2006/0822-1.htm>>
24. Чумак Ю. П. Формування навиків самостійної навчально-професійної діяльності студентів педагогічного коледжу / Ю. П. Чумак [Електронний ресурс]. – Режим доступу:

[http://www.nbuv.gov.ua/PORTAL/Soc_Gum/Vchdpu/ped/2012_97/Chumak1.pdf\(link is external\)](http://www.nbuv.gov.ua/PORTAL/Soc_Gum/Vchdpu/ped/2012_97/Chumak1.pdf(link is external)).

25. Шайдур І. А. Організація самостійної роботи студентів педагогічних університетів на основі індивідуально-орієнтованого підходу : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд.пед. наук : спец. 13.00.04 «Теорія та методика професійної освіти» / І. А. Шайдур. – К., 2003. – 22 с.

Навчально-методичне видання

Наталія Борисівна Ларіонова

**СОЦІАЛЬНА ПОЛІТИКА В УКРАЇНІ:
МАТЕРІАЛИ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ
СТУДЕНТІВ
СПЕЦІАЛЬНОСТІ «СОЦІАЛЬНА РОБОТА»**

Навчально-методичний посібник

Здано до склад. __. __. 2015 р. підп. до друку
__ . __. 2015 р.
Формат 60x84 1/16. Папір офсет. Гарнітура Times New
Roman.
Друк ризо графічний. Ум. друк. арк. __. Наклад ____
прим. Зам. № __.

Видавець
Видавництво Державного закладу
„Луганський національний університет імені Тараса
Шевченка”

пл. Гоголя, 1, м. Старобільськ, 92703
Тел./факс: +380 (6461) 2-26-70·+380 (6461) 2-22-50
e-mail: alma-mater@list.ru

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи
ДК № 3459 від 09.04.2009